

Адыгэ голос адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Къыблэм илгэ гумэкыгъохэм Мыекъуапэ щатэгущылэх

Къыблэ-Урысые Парламент Ассоциацием ия XXI-рэ Конференцие илофшлэн непэ Мыекъуапэ циублэшт. АР-м и Лышхъуэ Тхьаклушынэ Аслъан ащ хэлэжьэшт. Урысыем и Къыблэ ихэбзэгъуцухэр тыгъуасэ Адыгеим къеблэгъагъэх.

Шьольыр зэфэшьхьафхэм къарыкыгъэ хэбзэгъуцухэр республикэм нэлуасэ фашыгъэх, Мыекъопэ районым ащагъэх, чыплэ дахэу тилэхэр арагъэлъэгъуэх, экскурсоводхэр ягъусэхэу тарыхьми хагъэгъозагъэх.

Непэ депутатхэр Урысыем и Къыблэ хэхьэрэ шьольырхэм ягумэкыгъохэм атегушлэщтых, къалэтырэ логыгъохэм ялытыгъэу Гупчэм зы-зэрэфагъэзэштхэмкIэ, ахэм шьуашэу ялэщтымкIэ зэхэгущылэжыщтых.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм законпроект ыкIэ фэгъэзэн зау-лэ ялофшлэгъухэр ахэплэнхэу агъэхъазыгъэх. ХэбзэхьхэмкIэ фэгъэкIотэныгъэхэр зигъо дэдэу зытегушлэщтых ащыщых. ФэгъэкIотэныгъэхэр федеральнэ хэбзэгъуцугъэхэмкIэ гъэнэ-фагъэхэм аплэуагъэхэрэ мыл-коу чыплэ ыкIэ региональнэ бюджетхэм яфедэ хагъэкIын фае хьухэрэм кызэрарагъэгъэ-зэжыщт шыкIэр гъэнэфагъэнэу е фэгъэкIотэныгъэ зыхэлэ хэб-зэхьхэр федеральнэ бюджет-тым кыыхэкIэу ахэр зытыхэрэм афэклонэу шыгъэным илофыгъо къалэтыщт.

Чыдагъэм хэшлыкыгъэхэм апылэ акцизхэм къакIэклорэ фэдэу Урысыем и субъектхэм ябюджетхэм арыхьан фае икIэлэтытэн зэрэзэшухьирэ шыкIэми зэхьокIыныгъэхэр фашыхэ ашIоигъу.

Гъэсэнэгъэм ыльэныкыкIэ гумэкIыгъоу шылэхэри зытегу-шылэщтых ащыщых. Анахъу ахэр зыфэгъэхьыгъэхэр еджа-плэхэр къэзыухьхэрэм къэралыгъо зэфэхьысыжь ушэтынэу аклушхэр арых.

«УФ-м ихэбзэгъуцугъэ ия 10-рэ статьяу «ГъэфедакIохэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэн ехылапэгъэм» зэхьокIыныгъэхэр фэшыхьэнхэм ехылапэгъ» зы-филорэ законопроектхэр агъэ-

хъазырыгъ шхыныгъоу къыда-гъэкIырэм идэгъугъэ фэгъэхьы-гъэ къэбарыгъ гъэфедакIохэм алэклэгъэхьэгъэным фэшI.

УФ-м ЧыгумкIэ икодекс, ипотека, мэкъумэщ мэхьанэ зилэ чыгумхэм якъегъэкIокIын, къэралыгъо муниципальнэ уни-тарнэ хьызмэтшIапIэхэм ялофшлэн ыкIэ нэмыкIхэм афэгъэ-хьыгъэ логыгъохэр тыхэбзэгъэ-уцухэм Конференцием илофшлэн кыыхалхьанхэу щыт.

ЗэкIэмкIэ логыгъо 30-м на-хьыб зытегушлэнхэу агъэнафэ-рэр. Шьольыр пстэуми арылэ гумэкIыгъохэм ялытыгъэ яхэбзэ-гъуцухэм зигугъу къашыщтыхэр.

Комитетхэм ялофшлэн непэ сыхьатыр 10-м аублэшт, анахь мэхьанэ ин зэратыщт логы-гъохэу Конференцием илофшлэн кыыхалхьащхэр ахэм ащагъэ-нэфэщтых. Сыхьатыр 11-м Уры-сыем и Къыблэ и Парламент-хэм я Тхьаматэхэр зэхэгущы-лэщтых, сыхьатыр 1-м Къэралыгъо филармонием Пленар-нэ зэхэсыгъор щырекIокIыщт. Къыблэ-Урысые Парламент Ассоциацием ия XXI-рэ Кон-ференцие тхьамэтэгъур щызэ-зыхьащхэр АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр ары. Кы-кIэлэтыклорэ, я XXII-рэ Кон-ференциери зыщыкIощхэр ти-шьольыр. Ар гъатхэм зэхэцэ-нэу агъэнафэ.

МЭШЛЭКЪО
Саид.

ГукIэгъум фэзыплухэрэм язэнэкъокъу

Чъэпыогъум и 29-м ыкIэ и 30-м Мыекъуапэ клэлэгъаджэхэм ыкIэ клэлэплухэм я Урысые зэнэкъокъоу «За нравственный подвиг учителя» зыфилорэр щыкIуагъ. Ащ Къыблэ федеральнэ шьольырым и субъектхэм къарыкыгъэхэр хэлэжьагъэх.

Зэнэкъокъур кызылуиыхэзэ Урыс Православнэ Чылысым и Мыекъопэ ыкIэ Адыгэ Епар-хием и протоиерееу Роман Ес-киным кылуагъ:

— Шьуилофшлагъэу зэнэкъо-къум къэжыгъэхьыгъэхэм тя-джагъ, тигуапэу клэтыджыкы-жыгъэх. Арыш, нэбгырэ пэпчэ шьусинэлуасэм фэд. НыбжыкIэ-хэр шIум, хьалэлныгъэм, гу-кIэгъуныгъэм зэрэфэщуплү-хэрэм апае тхьашуегъэпсэу.

Тыгъуасэ зэнэкъокъум икIэ-уххэр зэфэхьысыжьыгъэх, а логтхьабзэр мэфэкл дахэ хьугъэ. Ащ хэлэжьагъэх фе-деральнэ инспектор шьхьалэу

Лылуужу Адам, АР-м гъэсэ-ныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ ими-нистрэу Хьуажь Аминэт, са-байхэм яфитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Александр Ивашинер, ыпшэкIэ зыцIэ къе-тлогъэ Роман Ескиныр ыкIэ нэмыкIхэр.

Зэнэкъокъум щытекуагъэхэм ацIэхэр къарало, сценэм кы-дащаех, анахь баллыбэ къэ-зыхьыгъэр Мыекъопэ лицееу N 19-м икIэлэгъаджэу Еле-на Садвакасовар ары. Ащ иурок ыцIэр «ГукIэгъушлэн». Диным ыкIэ светскэ этикэмкIэ ар анахь методическэ логшлэгъэ дэгъоу жюриим ылытагъ. Ащ

ыуж итых Ростов хэкум къы-кыгъэу Марина Филимоновар, илофшлагъэ ыцIэр «Волшебный мир», Елена Хрипуновар Вол-гоград хэкум щыщ, илофшлагъэ зэреджагъэр «Унагъор: къэмы-угупшысыгъэ къэбархэр»; На-талья Черкашина Новороссий-скэ къыкыгъ, иурок хэгъэгур шу плээгъуным фэгъэхьыгъ; Татьяна Ананьевар Астрахань щыщ, Воскреснэ еджаплэм икIэлэгъаджэ; Краснодар краим къыкыгъэ Ольга Коваленкер клэлэплү, иурок анахь инновационнэ логшлэгъэ дэгъоу къы-хахыгъ. Ахэм Лылуужу Адам афэгъушIуагъ, шухьафтынхэр аритыгъэх.

КIэухым хьакIэхэм къалуагъ зэхэщакIохэм лъэшэу зэрэфэ-разэхэр. Апэу Адыгеим щылэгъэ клэлэгъаджэхэм ар лъэшэу агу-рихыгъ, джэнэтым фагъэдагъ.

логтхьабзэр мэфэкл къашыгъ республикэм икIэлэцIыкIу твор-ческэ коллективхэм.

СИХЪУ Гошнагъу.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгъ.

НЕПЭ КЪЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 2-рэ
нэклүбгъор

**Республикэм
ичыплэ
зэфэшьхьаф-
хэм ащыкыэ-
бархэр.**

Я 3 — 10-рэ
нэклүбгъохэр

**Телевидение
программэр,
гороскопыр
мыхэм арыжъу-
гъотэщтых.**

Я 11-рэ нэклүбгъор

**Таможенником и
Мафэ Мыекъопэ
къэралыгъо техно-
логическэ универ-
ситетым зэрэщыха-
гъэунэфыкыгъэр.**

Цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэрэ къеухъумэх

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум зызэхашагъэр мы ильэсым чэпыогум и 29-м ильэс 17 хъугъэ.

Ащ лъапсэ фэзышыгъэхэм ащыщых тиреспубликэ юрист цларылохэр. Адыгеим ипашэхэмрэ хыкумышлхэм ялофшлэкэрэ ялытыгъэу тыхэгъэгу ишъолырхэм апэрэхэм ащыщэу а хыкумышл къулыкъур шылэ хъугъэ. Конституционнэ уплъэклуным икыулыкъоу зэрэщытым елытыгъэу хэбзэгъэуцугъэм икыэхъумэн а ильэхэм къаклоц Хыкумыр фэлэжыаг, Адыгэ Республикэм и Конституции республикэм шаштэрэ

актхэр зэккэ диштэнхэм ар фэлорышлагъ. Урысые Федерацием ишъолырхэм зыклэ ащыщэу республикэр зыщыхъугъэм Конституционнэ Хыкумыр Адыгеим ихабзэ иуцун хэхъоныгъэ ышыным чанэу хэлэжыагъ. Юридическэ лъэныкъомккэ Конституционнэ Хыкумыр иунашъохэу икыоу лъапсэ зилэхэр ыкли уплъэклугъэу щытхэр тиобществэ ильэныкъо пстэуმი япхыгъэх. Хыкумым республикэ ыкли муниципальнэ шэп-

хъэ актхэм шахэплъэх. Ильэс 17-м къыклоц республикэм ис цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшъхьафитыныгъэрэ а Хыкумым къеухъумэх.

Мы ильэсым чэпыогум и 28-м Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум изэхэсыгъохэр зыщыклохэрэ залым студент шлэныгъэ-практическэ конференцие щыкыуагъ. Темэ шъхьалэу ащ илагъэр — «Правовой къэралыгъом Конституционер ыльапс». Студентхэм ялофшлагъэхэм анахъу къахэщыгъэхэр конституционнэ юстициер уцуным епхыгъэ

гупшысэхэр, граждан обществэм ыкли чыплэ зыгъэлорышлэжыным еплъыклэу цыфхэм афырлэмрэ ахэм апашъхэ ит лфыгъохэмрэ ары.

Анахъ лфшлэгъэ дэгъухэр дипломхэмккэ ыкли щытхъу тхыльхэмккэ хагъэунафыкыгъэх. Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум и Тхаматэу Лыхъэтыкъо Аскэр Къэсэй ыкыор анахъ къахэщыгъэ студентхэм афэгъушлагъ ыкли «Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум и Къэбаргъэу» зыфилорэм зыгъо лфыгъохэм япхыгъэ лфшлагъэхэр къыхаригъэутхэзэ ышынау ныбжыккэхэр ыгъэгугъагъэх.

Лъэпкъым иорэдыу, композитор

Зэлашлэрэ орэдылоу, клэлэгъаджэу, композиторэу Андзэрэкъо Чеслав къызыхъугъэр ильэс 75-рэ зэрэхъурэм ипэгъок лфотхьабзэхэр республикэм цызэхашэх.

Апэрэ мэфэккэ къэгъэлъэгъоу Чеслав ищылэныгъэ ыкли итворчество уфэзыгъэнэуасэрэр АР-м и Лъэпкъ тхыльеджаплэ инотнэ-музыкальнэ отдел шагъэхъазырыгъ.

«Славный голос адыга» ащ зэреджагъэхэр. Композиторым игъэшлэ гъогу къэзылотэрэ тхыль зэфэшъхьафхэр, исурэтхэр, журнал ыкли гъэзет хэуыгъэхэр, иорэдхэр зытет пластинкэхэр, дискхэр, Андзэрэкъо Чеслав

итворчество зыгъэлъаплэхэрэм ярэзэныгъэ къызыщылогъэ тхыгъэхэр мыщ хэлтых.

Отделым ипашэу Гусэрыкъо Сусанэ къызэрипорэмккэ, Андзэрэкъо Чеслав ымэкъэ лъэщккэ, илэлэсагъэкли бэ фызэшлокыгъэр. Адыгэ орэдыжхэри, орэдыклэхэри къылоньр иклас. Классическэ къэлоккэ шапхэри анахъ къыздэхъухэрэм ащыщ, музыкальнэ шлэныгъэхуи, а зэккэмккэ къулайныгъи лэкълэ.

Ильэс 30-м къыклоц искусствэхэмккэ Институтэу Адыгэ къэралыгъо университетым хэтым щырегъаджэх, ныбжыккэхэр зыльещэх. Игъэхьагъэхэм къэралыгъо шухъафтынхэри, щытхъуцлаби къаклэкуагъ. Ау а пстэумэ апшэр Чеслав иорэд макъккэ цыфыбэмэ агухэм зэралылысшъурэр ары.

Андзэрэкъо Чеслав ипроишэу афаехэу цыфыбэ къызэрауаллэрэр, Адыгэ клэлэгъэджэ колледжым, искусствэхэмккэ клэлэ-цыккы еджаплэхэм яклэлэгъаджэхэр, ахэм ачлэхсэр къазэрэфаклохэрэр, сыдигъуи ящыклэгъэ литературэр ахэм зэраллагъэхэрэр Гусэрыкъом къылоагъ.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

ГЪЭКІЭЖЫНЫМ ИШУАГЪЭКІЭ

АЭС-хэм яблокхэм апай

Производствэр гъэклэжыгъэным ехыллэгъэ лфшлэнхэр игъэклотыгъэу зыщагъэцккэхэ уж Мыекъопэ редукторыш заводэу «Зарем» зыфилорэм техникескэ уплъэклухэр щарагъэшыхи, ифэшъошэ лиценzie къыдахыгъ.

Ащ ишлагъэккэ атомккэ лфзышлэрэ электростанциехэм яблокхэм ядернэ установкэхэм апае щынэгъончъагъэмккэ я 2-рэ классым хэхъэрэ оборудованиер къыдагъэккын фитхэу хъугъэ. Заводым итехникескэ директорэу Сергей Шепеленкэм къызэрэтилуагъэмккэ, предприятиер техникескэу гъэклэжыгъэным ехыллэгъэ лфшлэнхэр чэзыу заулэ хъоу щызэхашэгъаг, джырэ уахътэм диштэрэ оборудованиеру лэккыб къэралхэм къащашыхэрэмккэ производствэр улэшыгъэным сомэ миллион 300 лэпэ-цыпэ пэлуагъэхьагъ.

Ащ ыпэккэ ильэси 10-м къы-

клоц Урысыем, Индием, Китаим, СНГ-м хэхъэрэ къэралхэм я АЭС-хэм апае щынэгъончъагъэмккэ я 3 — 4-рэ классхэм ахэхъэрэ механизмэхэр къыдыгъэккыштыгъэх, алэкигъахъштыгъэх. Ахэр АЭС-хэм яреактор залхэм аклыбккэ ашагъэфедэщтыгъэх. Джы лфырэ зыфэгъэхыгъэр редукторхэу ыкли ахэм ягъусэ механизмэхэу щынэгъончъагъэмккэ я 2-рэ классым хэхъэхэу реактор залхэм ашагъэфедэхэрэр заводым къыдыгъэхынхэ фитэу зэрэхъугъэр ары.

Гъэккэжыным лфшлэнхэм атегъэпсыкыгъэу продукцием идэгъугъэ уплъэклугъэным зы-

гъэцккэрэ лабораторие зэтырагъэпсыхьагъ. Къыдагъэклэрэм идэгъугъэ уплъэклугъэным игъэлорышлэн ыльапсэ, джы зэралоу, менеджментым исистемэ, агъэфедэу аублагъ, инженер-конструктор къулыкъум хэхъэрэ специалистхэм яшлэныгъэрэ ялэлэсэныгъэрэ иклэрыклэу ауплъэклужыгъ — аттестацие ашыгъэх. А зепстэум ишлагъэккэ продукциеу къыдагъэклэрэр нахъыбэ хъушт ыкли ар зылэклагъэхэрэ щэфаклохэм япчъагъэ хэхъон ыльэккышт. А зепстэур зыфэккыжырэ ипроодукциеккэ зэрыуцогъэ бэдзэршыплэм заводым лъапсэу щырилэр гъэпытэгъэныр ыкли ащ дыккыгъоу предприятием иэкономикэ нахъышлу шыгъэныр ары. Мылькур нахъыбэу къалэжы зыхъуккэ, бгъу пстэумккэ яхэхъоныгъэхэр агъэлъэшынгъэ алъэккышт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Псыр къаклэмыоным фэшл

Тэхъутэмыкъое районимккэ къуаджэу Пэткэу (Адыгеяклэм) щыпсэурэ цыфэу зиунэ псы къыклэуагъэм район прокуратурэм зыфигъэзагъ. Уплъэклухэр зашыхэм нафэ къэхъугъ Бжыхъэкъоежэ къоджэ псэуплэм иадминистрации къоджэдэхсэм псыр къаклэмыоным пае лфыгъоу щылэр зэрэзэшлуимыхырэ.

Псылушыплэхэр зэрэщымылэхэм къыхэккэу, урамэу Краснэм тет унэхэм ренэу псыр къаклэо. Мы лфыгъор зэшлхыгъэ хъуным пае псыр зэрэульэдэшт канализациеу метрэ 600 зыккыхьагъэр джы муниципалитетым ышын фае.

Джы къещы къэс цыфхэм псыр къаклэо, урамэу Краснэр чыохэу зэрэщытым къыхэккэу, ащ тесхэр анахъыбэрэ псым егъэгумэккых. Мы лфым ошлэ-дэмышлэ хъугъэ-шлагъэхэу цыфхэм ыкли ахэм

ямылыккэу зэрар къезыхыштхэр къыхынгъэ ыльэккышт.

А зепстэур къыдилыты, уплъэклухэм ауж прокуратурэм Тэхъутэмыкъое район хыкумым дэо тхыль фигыгъэхыгъ. Ащ итхагъ Бжыхъэкъоежэ къоджэ псэуплэм иадминистрации мы лфыгъом изэшлэхынккэ зыпари зэрымшлэрэр, ащ тетэу цыфхэм яфитыныгъэхэр зэриукохэрэр. Прокурорым идао зэрэтэрэзыр къыдилытэзэ хыкумым унашъо ышыгъ.

НАРКОМАНИЕМ ПЭУЦУЖЫГЪЭНЫР

«Лирикэр» зэращэрэр ауплъэклушт

Мы цлэр зилэ лэзэгъу уцэу уз гъэтылыгъэ зилэ сымаджэхэм рецептккэ къафыратхыкырэ наркоманхэм зэрагъэфедэрэм гумэккыгъуабэ къызэрэзыдихыгъэм игугъу бэрэ къэтэшы.

А лэзэгъу уцыр шъхьафитэу (рецепт ккымыгъоу) хэти епшэн уфитэп, ари амышлэу щытэп аптекахэм ялофшлэхэм. Ау мылькур пстэуми анахъ шъхьалэу зылытэхэрэм ащ унашъоу пылпыр аукъо. Ащ пэуцужыгъэным фэшл республикэм ипашэхэр хэклплэхэм ягупшысэх, къулыкъу зэфэшъхьафхэм пшъэрыл гъэнафагъэхэр афашых.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымккэ иминистрэ игуадзэу Г.Н. Савенковам къэбар жъугъэм иамалхэр зэрэщыгъэзоагъэхэмккэ, мы лэзэгъу уцыр зыщашэн алъэккышт аптека 19 нылэп тиреспубликккэ ащ фэдэ фитыныгъэ зилэщтыр. Рецепт цыфым ымылыгъэуи рашэн алъэккыштэп, сыда

плэмэ ахэм зэккэм видеокамерэхэр ачлагъэуцощтых. Мы гумэккыгъом идэгъэзыжыным иамалхэм зыщатэгъушылэгъэхэ зэлуккэу республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ бэмышлэу зэхыщэгъагъэм къызэрэщалогъагъэмккэ, 2014-рэ ильэсыр къызыхьагъэм къыщегъэжыагъэу республикэм иаптекэхэм мы

лэзэгъу уцыр зыдэлъ къэлан 550-рэ ащашагъ. Ау псауныгъэр къэухъумэгъэнымккэ Министерствэм къызэрэхыгъэщырэмккэ, а лэзэгъу уцыр врачхэм къызыфыратхыккэу зэреспубликэу пштэми къыщалытэрэр нэбгырэ 20-м ехъурэп. Ащ фэдиз лэзэгъу уцыр хабзэр амыукоу ащэн зэрамылэккыгъэр къаушыхъатыгъ республикэ прокуратурэм зэхыщэгъэ уплъэклухэм — рецепт амылыгъэу къяолагъэхэм «Лирикэр» арашагъэу аптекигъу агъэунафыгъ.

Пчъагъэхэм къызэрагъэлагъорэмккэ, мы лъэхъаным наркотикхэр зыгъэфедэрэ нэбгырэ мини 2-м ехъу учетым хэт, ахэм азыныкъом ехъур наркоман хъугъэх.

(Тикорр.).

Къунчыккыохьаблэхэу Мыекъуапэ щыпсэухэрэм гухэккэ ащыхъоу фэтхъаусыхэх Шьоджэ Вячеслав Юныс ыкъом ятэ идунай зэрихъожыгъэм фэшл. Щымылэжыным иунагъорэ илахылхэмрэ ужыпкэ мафэ афэхъунэу афэлалох.

Къунчыккыохьаблэхэм яобществэу «Гугъэм» игъэцккэкло комитет.

Адыгэ Республикэм и Апшэрэ Хыкум ихыкумышлэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юристэу Мэзужъэкъо Нурбий Чэрым ыкъом ильэс 80-м итэу идунай зэрихъожыгъэм фэшл гухэккышхо тшыхъоу игупсэхэм, илахылхэм якъын адэтэгъош. Ицыфыгъэ, илофшлэклагъэ, иныбджэгъуныгъэ дахи бэрэ шуккэ тыгу илыштых.

Пэрэныкъо Чэтиб, Стлэшэу Юр, Мамый Руслэан, Хъут Юсыф, Устэкъо Мухътар, Бэгъужэкъо Микад, Шъхьап-лъэккыохэу Къэсэй, Гъучыпс, Къэзэнэ Юсыф, Гыщ Султлан.

Студентхэм яхъэклагъэх

Чъэпыогъум и 25-м таможенникым и Мафэ тыхэгъэгу шыхагъэунэфыкыгъ. Ар Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетми мэфэклэшхо шыхъугъагъ. Ар зэхисагъ таможенникхэр къэзыгъэхъазырырэ кафедрэр зыхэт технологическэ факультетым.

Студентхэм яхъэклагъэх хъэр зыщэгъэсэрэ Гупчэу Къыблэ оперативнэ таможеннэ шылэм илофышлэу, мы къулыкъум иподполковникэу Н. В. Герц, Урысые таможеннэ къулыкъум икьутамэу Ростов дэтым икэлэегъаджэу, подполковникэу А. В. Бороновскэр, 2005 — 2008-рэ илъэххэм Адыгэ таможеннэ ипэщагъэу, таможеннэ къулыкъум иполковникэу Ю. Н. Блэгъожьыр, таможеннэ къулыкъум иполковникэу, джы мы университетым икэлэегъа-

джэу В. Л. Цаловыр. Ахэм анэмыкыгъу мэфэклэм кырагъэблэгъагъэх илъэс зэфэшхъафхэм къулыкъум шылэгъагъэхэу, джы отставкам шылэхэу, подполковникхэу Р. Р. Шхъэла-хъор ыкли М. Хь. Хьаткьор, майорхэу А. Н. Аульэр, Р. Д. Хьунагор ыкли нэмыкхэр. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым 2002-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу таможенникхэр къегъэхъазырых. А лофым клэщакло фэхъугъагъ а лъэхъаным ректорыгъэу, непэ

АР-м и Лпышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан. Университетым мы сэнэхъатымклэ зэкълэмкы нэбгырэ 600 кычыгъэкыгъ. Лъэныкыуишклэ еджаплэм студентхэр къегъэхъазырых. Ахэр «Таможенные платежи», «Таможенный менеджмент» ыкли «Товароведение и экспертиза в таможенном деле» зыфилохэр арых.

Мы сэнэхъатымклэ къэзыгъэхъазырыхэрэ кафедрэу товароведенимрэ товархэм яуплъэклунрэ афэгъэзагъэр ары. Кафедрэм шлэныгъэ дэгъухэр зилэ клэзегъаджэхэм лоф шашлэ. Лабораторнэ, еджэплэ ыкли научнэ-ушэтэкло базэу университетым илэм студентхэм непэрэ мафэм диштэрэ шлэныгъэ дэгъухэр зэрагъэгъотынхэмклэ амал кьареты. Таможен-

нэ уплъэкълунхэр зэрэпшын фэе техническэ амалхэр, компьютернэ программэхэр, видеотехникэр егъэджен лофым шагъэ-федэх.

Студентхэр шлэныгъэ-ушэтын лофшлэнхэм апылтых, университетхэм азыфагу щыклорэ шлэныгъэ конференциехэм, Урысые олимпиадэхэм ахэр ренэу ахэлажэх. Шлэныгъэу еджаплэм щызэрагъэгъотыхэрэр практикэр ахы зыхъуклэ ахэм кызыфагъэфедах.

Мыщ кычлэкыхэрэм, зэкълэми хъунэу, лофшлэн агъоты. Ахэм ашыщыбэхэр Урысыем и Федеральнэ таможеннэ къулыкъу щэлажэх. Фирмэхэу Урысыем кырашэрэ ыкли ращырэ товархэр зыуплъэкълухэрэм, таможеннэ брокерскэ компаниехэм лоф ашашлэ.

Технологическэ факультетэу таможенникхэр къэзыгъэхъазырыхэрэм идеканэу, техническэ шлэныгъэхэмклэ докторэу А. А.

Шхъэлахъор анахь студент дэгъухэм мэфэклэ зэхыхъэм къащыфэгъушугъ, щытху тхылыхэр кьаритыжыгъэх. Студентхэм яшлэныгы ялэпэлэсэныгы сценэм а мафэм кыщагъэлэгъуагъ. Ау зэкълэми анахь ашлэгъэшлэгъоныгъэр мастер-классу курсант-кинологхэм къагъэлэгъуагъэр ары. Хъэ гъэсэгъэхэу Раминэрэ Фенерэ контейнерхэм арыл наркотикхэр псынклэу къагъотыгъэх.

Урысыем ыкли Адыгеим ятаможеннэ къулыкъу итарихъ зэралэрэмклэ студентхэмрэ хьаклэу мэфэклэм хэлэжыгъэхэмрэ зэнэкьокъугъэх. Сэнаушыгъэ зыхэлъхэм, атеклауагъэхэм шухъафтынхэр афагъэшшоагъэх.

Мэфэклыр студентхэм агу кьинэжынынэу, гъэшлэгъонэу клуагъэ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сурэтхэр мэфэклэм кыщытырахыгъэх.

(Кызыкълэпъыклорэ чъэпыогъум и 29-м кыдэкыгъэ номерым ит).

Хьаклэщым сыкыкыжыи, Мыекъуапэ сыкызыэрэкложьышт автобусым сыкызыетлысхъажым, гъогум сытетыфэ Маринэрэ сэрырэ тизэфыщытыклэ фэгъэхыгъэу бэ сшхъэ шызэпэкълэпъыгъэр. Маринэ лы ил. Ил шлу елъэгъоу ары ылуагъэр, ау ащ пае кымыгъанэу зыкыситыгъ. Мары джыри Мыекъуапэ къэклошт. Нафэба ащ кыкълэпъыкълон ылъэкыштыр. Телъхьаплэ ышырэр ил ежэ зэрэблэхъопсыкылырэр фимыгъэгъоу ары. Ау шлошхъуныгъэ фысил нэмыкы хулыфыгъэ зэрэголыгъэмклэ къемыгуцэфэным пае ащ фэдэ егъаши ымышлэштэу, ил шлу елъэгъоу, шхъащыкылыныр егъаши ыгу къэмыкыштыр ышлэш ыгъэхъуным зэрэпыллыштыр.

Сэри сыгу фэмыкломи, псэогъу сил, сабийхэри фэгъотыгъэх. Ау ащ пае къэсымыгъанэу нэмыкы бзылфыгъэ сыпыл. Зэрэхъурэмклэ, бгъуитлэмкы тызэфэд, гъэпцлагъэклэ тызэхэт, типсэогъухэм тафэшыпкъэп. Сэ егъаши пцыр сыгу рихьырэр, ар зишэным нэмыпллэ естызэ къэсхыштыгъ. Адэ джыри? Адыгэмэ шыр лупхъэклэ агъапцлэу, шъузыр пцыклэ зэрэщэу зэралорэр къэсэгъэшъыпкъэжыи. «Ар хъушта, Шэнышукъо Анзор?» — зэсымыпэсыжъэу сыгуклэ сыклэуукыгъ. Ау ащ даклоуи зы зэрэсыухыжыныи къэзгъотыгъ, шлулэгъуныгъэр клочлэшху, ащ ухигъэукоштыр, лъэбкъу пхэндж уигъэшын ылъэкыштыр зэралорэр ары.

Маринэ Мыекъуапэ кызырэклуагъэмклэ макъэ кысе-

Сигъэгъушлуи сшлоклодыжыгъ

Рассказ

ПЭНЭШЪУ Сэфэр

гъэлүфэ сшлүабэ дашлэу сежэщыгъ. Тлэклуи цыхъэ фэсымышлэу, Краснодар сызэклом зыкысылуигъэкленэу фэмыгъэмэ, ар ушхъагъу ышлэ сыкыгъэ-кложыгъэанкы мэхъоу сшхъэ кыхъэу кыхэкыштыгъ. Телефонклэ кысфитеуи, Мыекъуапэ кызырэклуагъэр, хьаклэщым зэрысыр Маринэ кызыселом, сыкыдыгъэпклэягъ, джащ фэдизклэ сигъэгъушлуагъ. Лофшлэгъу уахътэр тэухыфэ сежэшугъэп, Маринэ зэрыс хьаклэщым сыклуагъ. Сызэрэфэзэщыгъэр кысхъэщэу зыжэхэсыдзагъ, пытэу, пытэу кызысэуыбытылэ, згъэжыизэ себэуш, ау ежэ кысфэзэщыгъэу сзыгъэлон фэдэ еслэгъулагъэп, кысфэмычэф хъатэу сыхэплагъ.

Шампанскэм коньяк бэжэрэбкыгъоу зыдэхъыгъэти, коньякым езгъашъомэ нахь шлэхэу чэф ыгъотыным, къэушъэбыным сыщыгъуэу физгъэхъонэу сызфэжъэм, кысфидэгъэп. Шампанскэми хъатэу егугъэп, бжэм зыфизгъахъорэм ехъумплэти, ыгъэуцужыиштыгъ. Сэ дэхэклаеу сыклэклэ-шухъагъэти, чэф згъотыгъэ, селэй-лъэуу зесэгъажъэм, зыкли

сызэмыжэгъах кысылуагъэр:

— Анзор, угу сызэрэрихы-рэр сэшлэ. Сыушъэфынэп, сэри ары, ау угу хэмыгъэк, ащ нахьбэрэ тызэлукъэжыи тлэкыштыр. Ыпэкли кыыслогъагъ, джыри кыкълэсэлэтыкыжыи, лы сил, шлуи сэлъэгъу. Сэч нэмыкы бзылфыгъэ зэрэпыллыр сшлэшхъаклоу, ифэшъуашэу слъыти, зыкыыстыгъэми, сил сыууплъэ къэс ар сыгу кэкълэи. Зыфэзгъэгъужыи слъэклырэр. Ори шъуэ-клалэхэр уилэх. Уипсэогъу шлу зэрэмылэгъурэр телъхьаплэ пшыгъэми, сэ счылплэ ар исэгъу-уцош, ежэ нэмыкы бзылфыгъэ узэрэпыллыр ышлэмэ, сыушэтыгъахэш, ыгу шышлэштэр зэхэсэшлэ. Ащ игунахь сыхъанэу сыфаеп. Бгъуитлэмкыи зэпсэогъухэм тызэрэзэфыштыр кыбгъурымылоу сфэлэшъу-штэп, гъэпцлагъэклэ тызэхэт. Арыш, орыкли сэрыкли нахьшлу тызэлумыклэжыи. Сызшыгъэгъушлэжыи. Телефонкли укысфитемы, синэплэгъу уклэхъопсэу плоу Краснодари укэмыкы... — Ы?! — зэхэсхыгъэм сыкыкыгъэщыгъэу сыклэку-улыгъ. — Ар сфэлэклэштэ-

пыш, къаплэуи зэхэсэмыгъэх.

— Сэркли ар лэшлэхэп, — ылуагъ Маринэ, сынэгу занклэу кыкълэмыплэгъэ ынаплэхэр ригъэплыхыи, ымакъэ маклэу, — ау нэмыкылу тыпсэунэу ори сэри тыфитэт. Арыш, блэ-кыгъахэр, тыхэуконыгъэ типсэогъумэ кытфагъэгъунэу зэтэгъэлэжыи, тызэрэзэлукъэштэр ащ шытэгъэу.

Чыгур къэушъорэкли ычлэгъ сыхъугъэ фэдэу кыссыхъугъ, джащ фэдизэу кысфыригъэ-шлагъ. Шылэныгъэм сыкълэзыгъэгъушлэжыи сапэклэ кымыкы-жыиштэу кысшлэшлэу сыгуклэ сыклэкуулыгъ: «Джы сыд сш-щылэжы!» «Сызшыгъэгъушлэжы!» Ар къэлэгъошлу, ау зэрэмылэшлэхэр кызыгурылоштыр сэ сызэрыфагъэм фэдэ чылплэ рихьылагъэр ары. Сшлэрэп Маринэ ыгу шышлэрэр, ежыри кысфитеорэр, сэри сыфитемыонэу кысфигъэпытагъэш, ымакыи ылакыи зэхэсхыжыи-рэр, ау сыд фэдизэу сызэу-шынжыгъэкли зыщызгъэгъу-пшэн сшмылэгъэклэу сыгу илъэу кыыздесэхъахы.

Сыушъэфынэп, Маринэ апэрэ зэлуклэгъум зыкызырэси-

тыгъэр шлоукытагъо хъужыи-гъэмэ, ил кызырэфэмышып-кьэр ушхъагъу ышлэ, ыпэклэ сэш нэмыкы гомылыгъэу ылуа-гъэми, ащ фэдэ гухэлэ имы-лагъэмэ зэрыс хьаклэщым сы-римыгъэблагъэщыгъэу кыс-щыхъоу, ыпэ кыифэрэ хулыфы-гъэхэм агольэу гуцаф фэсшы-гъагъэми, зи арымырыхэу цы-фым имыхъакылэ бгъэмысэн зэрэпкъыштыр нэужым кыз-гурыложыгъ. Сызклэгупшысы-хъажым, Маринэ зэрэзеклуа-гъэр лушыгъэу фэслэгъужыи.

Ары, ащ нахьбэрэ тызэлум-ыклэжыи нахьшлоу ылуи сыкызырэгъэгъэзыгъэмклэ телъхьаплэ ышыгъэр шыгъэзы-егъуай. Ау сыд ушхъагъу шы-лэкли сэ Маринэ зыщызгъэгъу-пшэн сшмылэгъэу сыхэтыгъ. Ащ фэдэ бзылфыгъэ ныб-жыкылэ дахэм, сэч нахыи бэ-клэ нахьыклэм, лъэшэу сыгу рихьыгъагъэм, ежыри ыгу кысфаклоу кысщызыгъэхъу-гъагъэм сигъэгъушлуи сшлокло-дыжыи. Кысэхъулэгъэ пстэ-умклэ анахъэу згъэмысагъэр Зарем ары. Джары сэ сыкы-щигъэзыи зыдэклогъэ клалэм кызыетлупшыжыи сыгу егъу-ным ычылплэклэ къехъулагъэр ифэшъуашэу, гуапэ сшыхъоу сыгу кыызделэу «ох!» зыклэ-луагъэр. Шлу дэдэ селъэгъоу кысылыштыгъэу, сызэригъэп-цлагъэр, сыкыщигъэзыи нэ-мыкы клалэ зэрэдэклуагъэр Тхьэм кыфигъэгъугъэп. Ау Ма-ринэ зэрэзеклуагъэм Саидэ щыгуагъэ хъугъэмэ боу фэрэ-зэни. Маринэ сигъэгъушлуи зэ-рэсшлоклодыжыи Саидэклэ лъэпсэнчъу къэнагъэп, нэужым Саидэ сызэрэфэщытыгъэм на-хьшлэм ылъэныкыоклэ зэхъо-кыныгъэхэр фэхъугъэх.

2013-рэ илъэс.

